

Stichting Dotterbloem

Plan voor het beheer van natuurterreinen in pacht of in eigendom van de Stichting Dotterbloem

Onderdeel: Bombay en Hoogemieden

Afgeplagde strook aan de Bombay, mei 2014.

Inhoud

1. Inleiding	3
2. Geofysische, bodem en water beschrijving	3
3. Landschap, natuur en cultuurhistorie.....	8
4. Beheertype aanduiding.....	10
5. Doelen	10
6. Concretisering van de doelen en beoogde eindsituatie	10
7. Beheervoorschriften in de pachtcontracten	10
Bijlage 1: kadastrale kaarten, perceelnummers 111, 113 en 222.	12
Bijlage 2: beschrijvingen pakketten N12.02 en N10	14

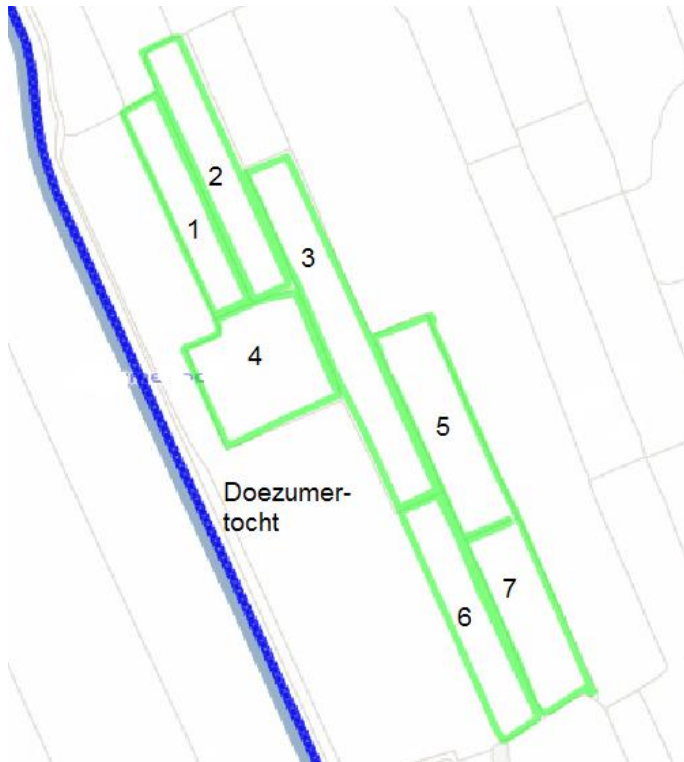
Samenstelling van dit rapport: ir. A. Baken, a.baken@planet.nl oktober, 2016.

Bombay is de weg tussen De Wieren en de Eesterweg, vernoemd naar de scheprad-poldermolen Bombay. De molen is gebouwd in 1878 voor de bemaling van de gelijknamige polder. De molen was aangevoerd uit Moordrecht waar deze dienst had gedaan de Zuipolder nabij Rotterdam droog te malen. De poldermolen verloor zijn functie in 1931.

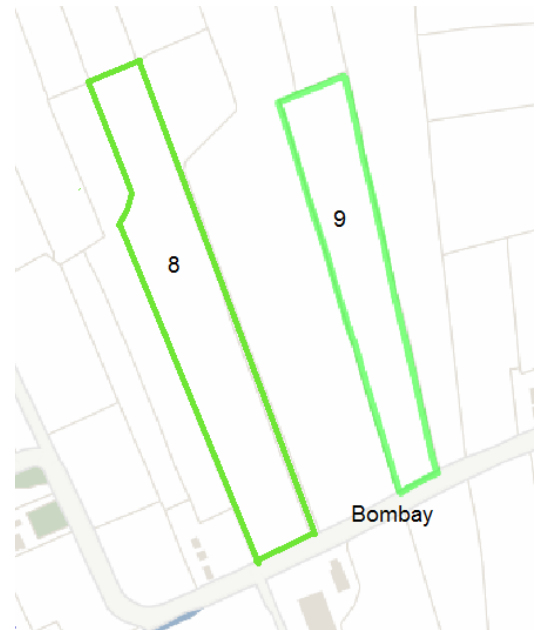
1. Inleiding

De percelen 1 tot en met 9, 'Bombay en Hoogemieden', liggen tussen de Doezumertocht en de De Wieren (de weg van Lutjegast naar Grootegast). Zie voor de kadastrale aanduiding bijlage 1. De percelen liggen relatief laag tussen de zandruggen van Grootegast- en Lutjegast,

Hoogemieden, percelen 1 tot en met 7.

Bombay, percelen 8 en 9

2. Geofysische, bodem en water beschrijving

De percelen hebben een venige bodem. Het veen ligt op het pleistocene dekzand van de laatste ijstijd, het Weichselien (van 100.000 tot 10.000 jaar BP). In het holoceen steeg de zeespiegel waardoor de ontwateringsbasis hoger kwam te liggen. Het gebied werd hierdoor nat. Zo ontstond er op het dekzand een veenpakket. De nabijgelegen Lauwers was één van de riviertjes die zorgde voor de afvoer van het jaarlijkse neerslagoverschot uit het Westerkwartierse veen. Zee inbraken via de Lauwers zorgden voor erosie van het veen maar ook voor afzetting van klei bovenop het veen.

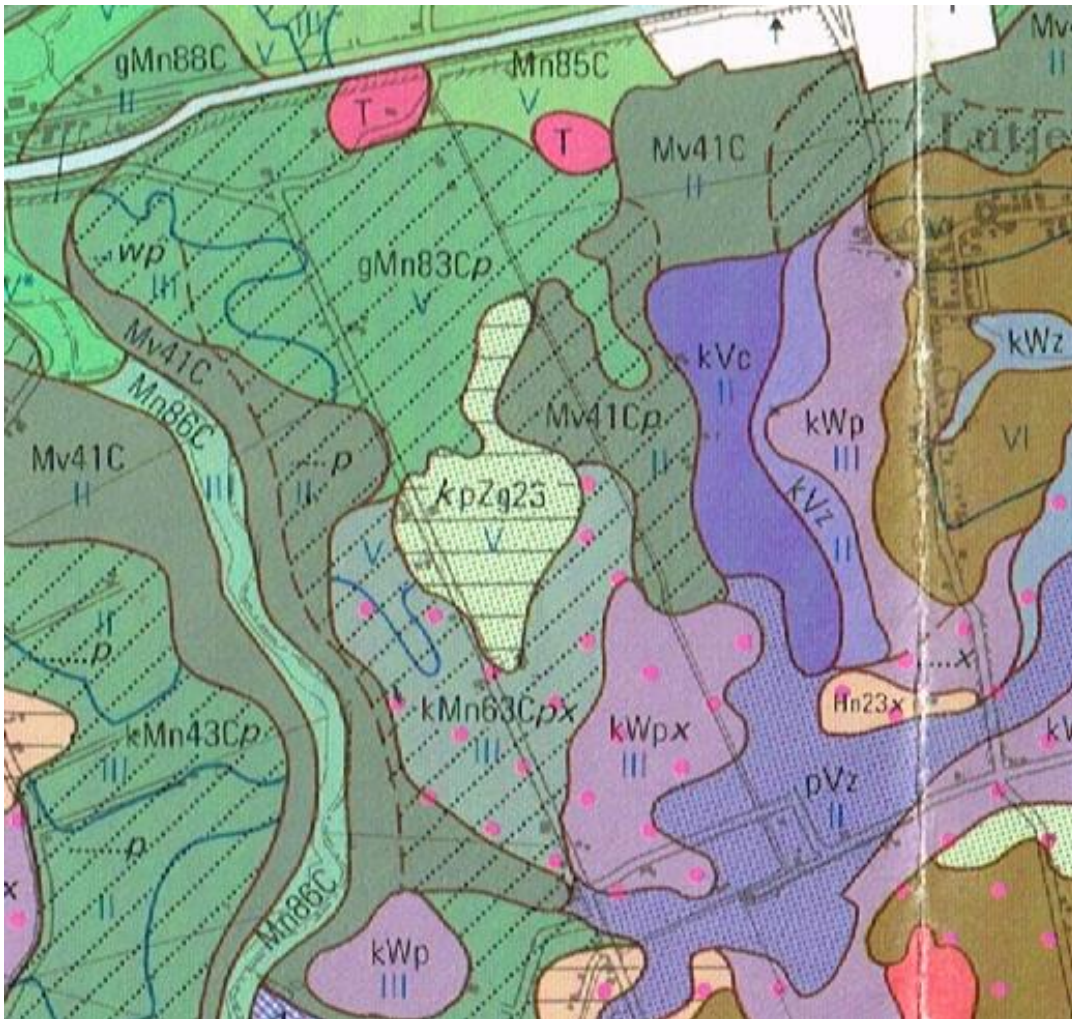
De bodemkaart geeft ter hoogte van het Bombay en Hoogemieden aan dat het gaat om: Hn23x: veldpodzolgronden, gevormd in lemig dekzand, met in de ondergrond binnen 1,20 m minus maaiveld keileem uit de voorlaatste ijstijd (de Saalien periode).

kVc: waardveengronden, veengronden met een kleidek en veen met als belangrijkste bestanddeel veenmosveen (carex).

pVz: weideveengronden, veengronden met een minerale eerdlaag als bouwvoor en een zandondergrond binnen 1.20 m minus maaiveld.

kWpx: moerpodzolgronden, veengronden met een kleidek dunner dan 40 cm met een podzol inspoelingslaag van organische stof in de ondergrond en binnen 1,20 m minus maaiveld keileem. De paarse bolletjes geven aan dat keileem wordt aangetroffen binnen 1,20 meter vanaf het maaiveld. Het door ijs (gletsjers) afgezette keileem is in het algemeen slecht waterdoorlatend. De waterbeweging in de ondergrond wordt door het keileem veelal aanzienlijk beïnvloed. De grondwaterstanden in de percelen worden aangegeven door de grondwatertrappen (Gt's).

Deze zijn afhankelijk van de hoogteligging van het maaiveld en het oppervlakte waterpeil. Voor de percelen 1 tot met 9 hebben we hoofdzakelijk te maken met GT II met een gemiddelde hoogste grondwaterstand niet dieper dan 40 cm minus maaiveld en een gemiddelde laagste grondwaterstand tussen 40 en 80 cm minus maaiveld.

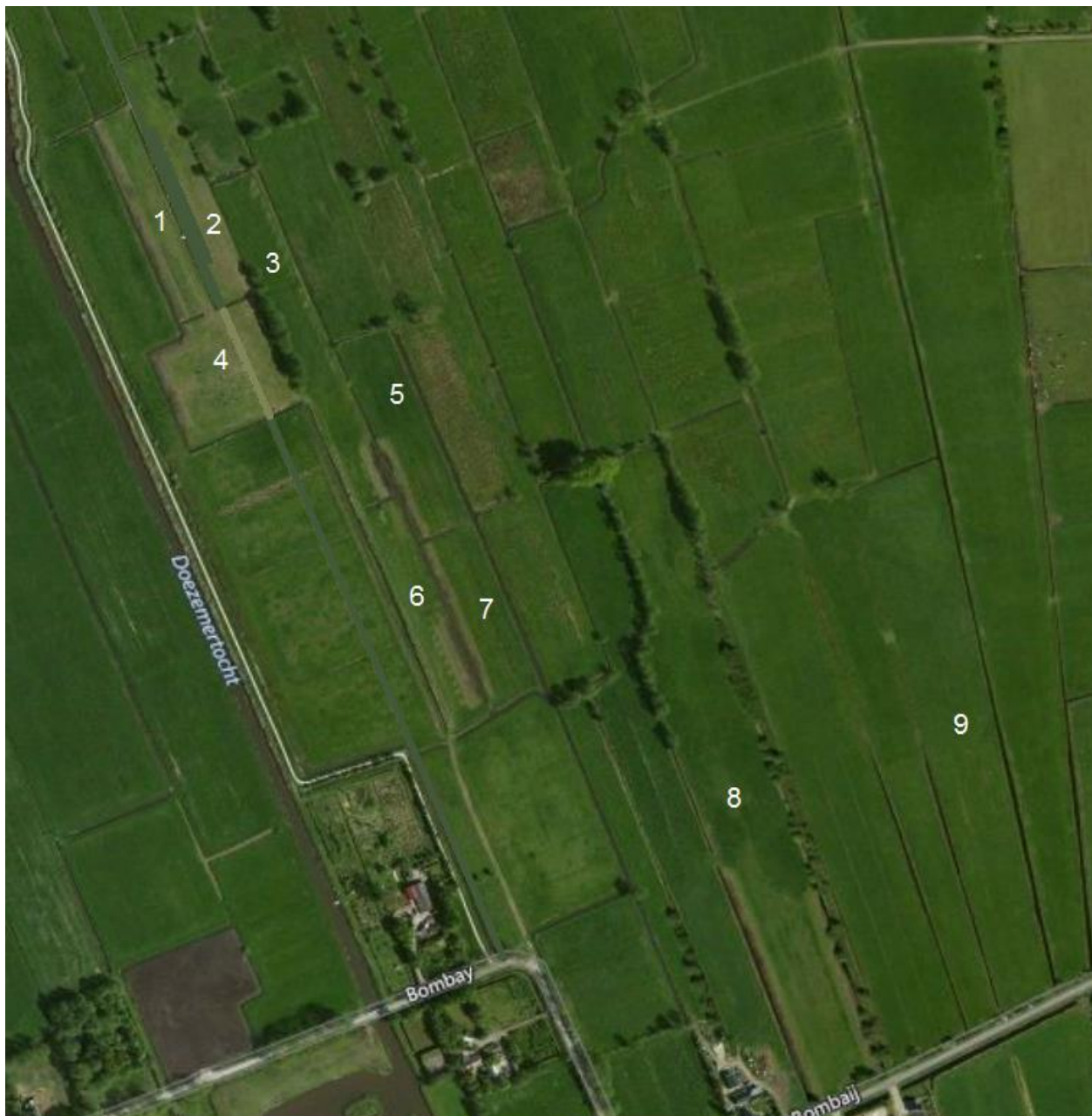

*Bodemkaart
1:50.000,
Stiboka,
Wageningen,
1973, opname
1963-1968.*

Er wordt door het waterschap een zomerpeil nagestreefd van 1,0 minus en een winterpeil van 1,50 m minus NAP. De hoogteligging van de percelen loopt van zo ongeveer – 1,0 m NAP tot ca. 0,2 m boven NAP, zie de hoogtekaart. Delen van de percelen 1, 3 4, 6 en 8 zijn afgeplagd, zie hiervoor ook de luchtfoto en de hoogtekaart.

De relatief lage ligging van de percelen zorgt voor een kwelstroom vanuit hogere gelegen delen van het omringende landschap. In het bijzonder in en nabij de slootjes en de lagere delen van de percelen komt het ijzerrijke grondwater aan de oppervlakte.

Het afplaggen is gedaan om kwel in de percelen te bevorderen. Het grondwater is rijk aan ijzer. Zodra dit aan de lucht wordt blootgesteld oxideert het ijzer. Het ijzer fixeert het fosfaat. Daarmee zorgt het bodemwater voor specifieke standplaats eigenschappen voor planten. Op plaatsen in het landschap waar kwelwater naar boven komt is daardoor de diversiteit aan plantensoorten groot.

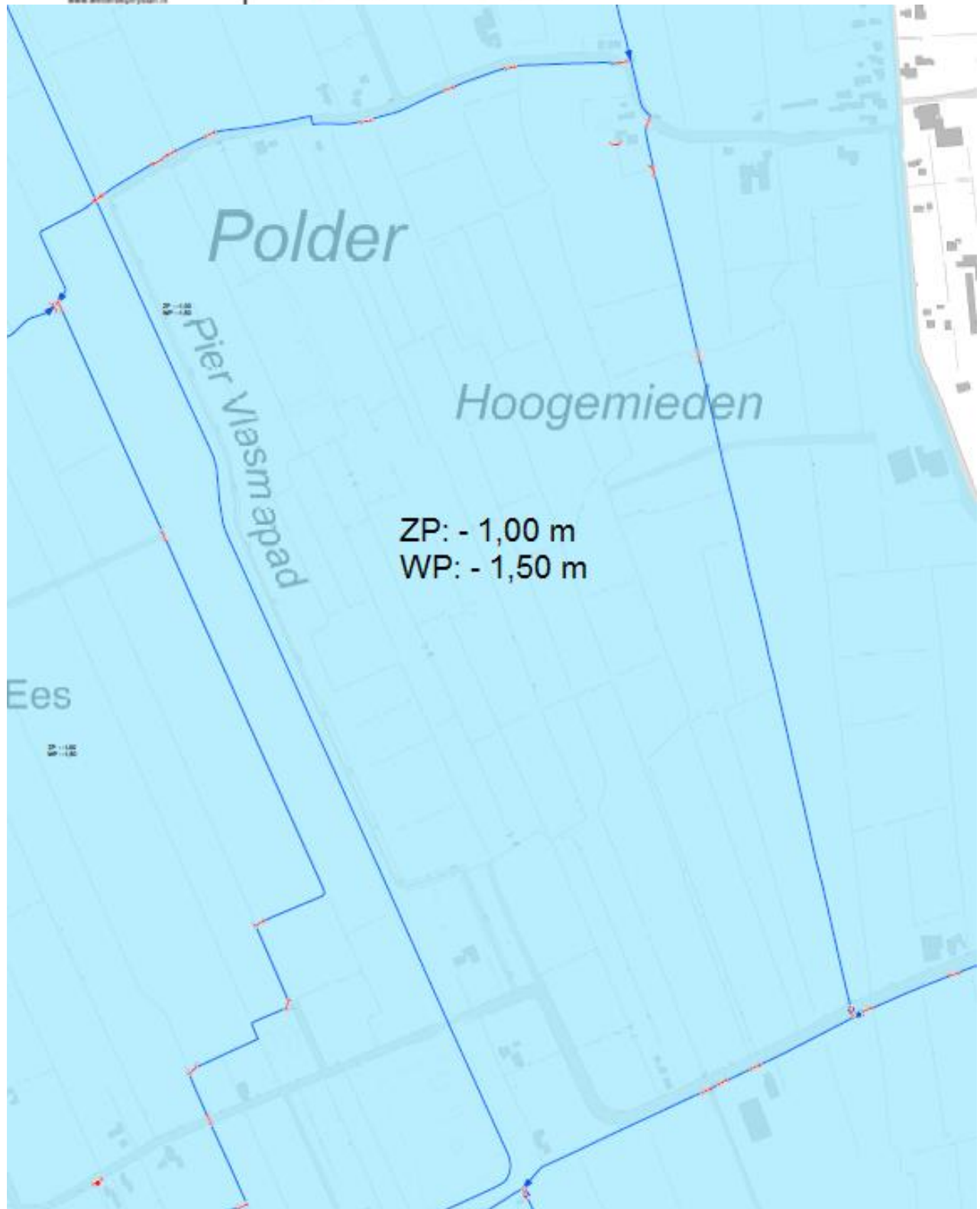
Luchtfoto percelen 1 tot en met 9. De donkere delen aan de rand van perceel 1, 3 en 8 en tussen perceel 6 en 7 geven de relatief laag liggende afgeplagde delen van de percelen weer.

Perceel 9, 25 juli 2016

Legenda

	Hoofdwater	Gemaal	
	Peilgebied	functie	
Duiker			afvoergemaal
functie			onderbemaling; opmaling
	Duiker		Sluis
	Kerende duiker		Stuw
	Inlaat		Syphon

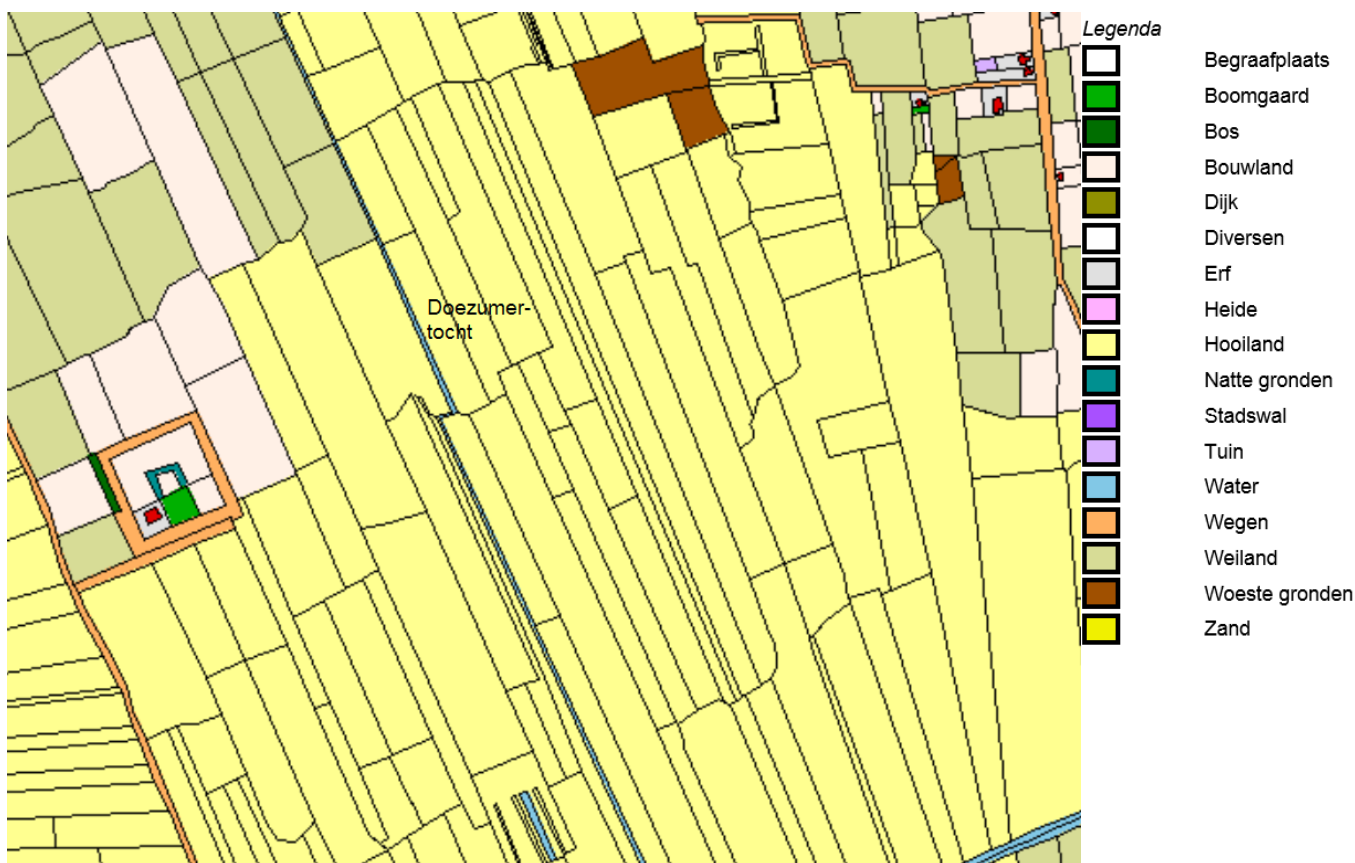
Waterstaatskaart Bombay en Hoogemieden

Hoogtekaart Bombay en Hoogemieden

Ratelaar (Rhinanthus major) in de afgeplagde stroken tussen perceel 6 en 7

Kadastrale kaart van 1832, www.hisgis.nl

3. Landschap, natuur en cultuurhistorie

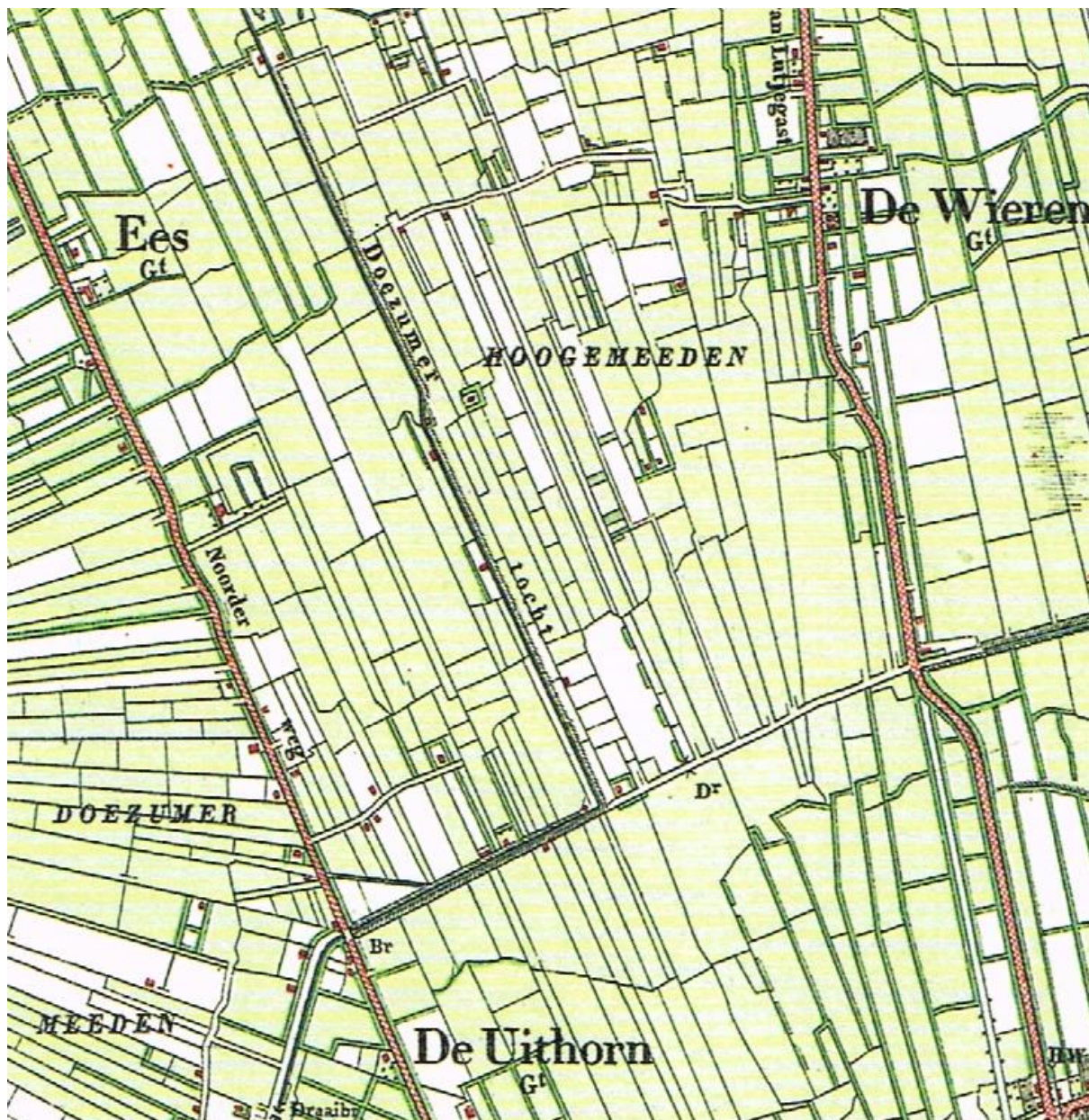
Het landschap betreft opstreckende percelen. Het landschap is halfopen, op en langs de randen van de wat hoger gelegen percelen of delen van percelen is sprake van enige begroeiing van elzen.

De kadastrale kaart van 1832 geeft aan dat in het begin van de 19^e eeuw het gebied uit overwegend hooiland bestond. De ont- en afwatering van het gebied was in die tijd vermoedelijk onvoldoende om het gebied als volwaardig grasland te kunnen classificeren. In de loop van de tijd was de drooglegging en ontwatering onvoldoende geworden. Dit omdat na de ontginning van het gebied in de vroege Middeleeuwen het maaiveld gedaald zal zijn door mineralisatie van het veen (als gevolg van ontwatering en drooglegging). Tegelijkertijd zal door de nog rijzende zeespiegel en het dichtslibben met zeeklei van de Lauwers het gebied zijn vernat.

Op de topografische kaart 1:25.000 van 1907, komt de naam Bombay nog niet voor, ook de poldermolen die er dan alweer 25 jaar staat is niet op de kaart aangegeven. Op basis van de kaarten van is zowel in 1832 als ook in 1907 van winning van turf uit het veen niet of nauwelijks sprake. Het hooiland op de kaart van 1832 is in 1907 wel gewijzigd in te dele bouwland. Dat laatste duidt er op dat de ontwatering tussen 1832 en 1907 verbeterd is, zodanig dat land gebruikt kon worden voor bouwland.

In 2015 zijn op het perceel de plantensoorten geïnventariseerd, zie hiervoor:

'Planteninventarisatie in door Stichting De Dotterbloem beheerde percelen in het Zuidelijk Westerkwartier', Drs. L. Stockmann, mei-juni 2015. De vegetatie van de lagere delen van de verschildt aanzienlijk van die van de lagere delen van het perceel. Grote vossenstaart, zachte dravik, pinksterbloem, veldzuring en in de lage afgeplagde delen ook de koekoeksbloem, grote ratelaar en gevlekte rietorchis komen voor. Het afplaggen is met het oog op diversiteit aan plantsoorten succesvol gebleken.

Topografische kaart Hoogemeeden en omgeving, verkend in 1907, uit Grote historische topografische atlas Groningen, 1:25.000, Nieuwland, Tilburg.

Krabbescheer
(*Stratiotes aloides*)
vegetatie in de sloot
bij perceel 7

4. Beheertype aanduiding

De percelen 1 tot en met 9 hebben in het Natuurplan, vigerend voor 2016, de aanduiding N12.02: kruiden- en faunarijk grasland met waar mogelijk te ontwikkelen naar N 10.02 vochtig hooiland. Feitelijk geldt dit laatste voor de nattere afgeplagde delen van de percelen. Zie voor de beschrijving van beheertype kruiden- en faunarijk grasland en nat schraalland bijlage 3.

5. Doelen

De Stichting Dotterbloem wenst de volgende natuurbeheerdoelen voor de percelen na te streven:

- Herstel en ontwikkeling van het oorspronkelijk natuur- en cultuurlandschap.
- En grote diversiteit aan plantensoorten karakteristiek voor kruiden- en faunarijk grasland en nat, kwel beïnvloed schraalland.
- Een 'natuurlijke' toegankelijkheid van het gebied, ten behoeve recreanten en of toeristen van lokale, regionale en of van daarbuiten herkomst.
- Beheer van de percelen zodanig dat de natuurdoeltypen genoemd in het provinciaal natuurbeleidsplan worden gerealiseerd.

Hierbij staat extensief landbouwkundig beheer van de percelen ten dienste van natuur, landschap, recreatie en toerisme.

6. Concretisering van de doelen en beoogde eindsituatie

Voor wat betreft herstel van landschap wordt een situatie nagestreefd van een landschap, zoals deze was in de tijd rond 1900. Dit betekent:

- Moerassige kleinschalige percelen, die weinig of in het geheel niet worden bemest.
- In stand houden van soortenrijk grasland.
- Maaien en afvoeren vindt plaats na 15 juni voor wat betreft de hogere delen van de percelen en in de maand augustus voor wat betreft de lagere delen (afgeplagde stroken) van de percelen.

Op de afgeplagde delen van de percelen zijn in augustus veel van de plantensoorten tot bloei gekomen en kunnen zich door zaadvorming in standhouden en verspreiden.

Tevens dient het maaien en afvoeren in augustus te voorkomen dat de percelen 'verbossen' als gevolg van groei van elzen opslag.

7. Beheervoorschriften in de pachtcontracten

Om de natuurdoelen te bereiken zijn in het pachtcontract de volgende voorschriften ten aanzien van maaien, weiden en bemesten geformuleerd.

N12.02 Kruiden- en faunarijke grasland

Beheer:

Maaien en beweiden:

- 50 % maaien en 50 % beweiden of jaarlijks afwisselend maaien of beweiden.
- Maaien niet voor 15 juni
- Beweiden met maximaal 3 gve per ha, gedurende een deel van het seizoen. 2 gve per ha als het om seizoenbegrazing gaat.

Mest:

- Organische mest tot maximaal 100 kg N per ha (incl. bemesting van beweiding), bij voorkeur ruige/vaste stalmest en bekalken voor zover noodzakelijk voor een goede pH, 1 gve half jaar beweiden is 50 kg N.

N 10.02 Vochtig hooiland

Beheer van de afgeplagde delen van de percelen.

Maaien en beweiden:

- 1 maal maaien en afvoeren (hooien) van het perceel in augustus.
- De percelen of de lagere delen van de percelen dienen door een deugdelijke afrastering vrij van vraat en betreding door vee te blijven.

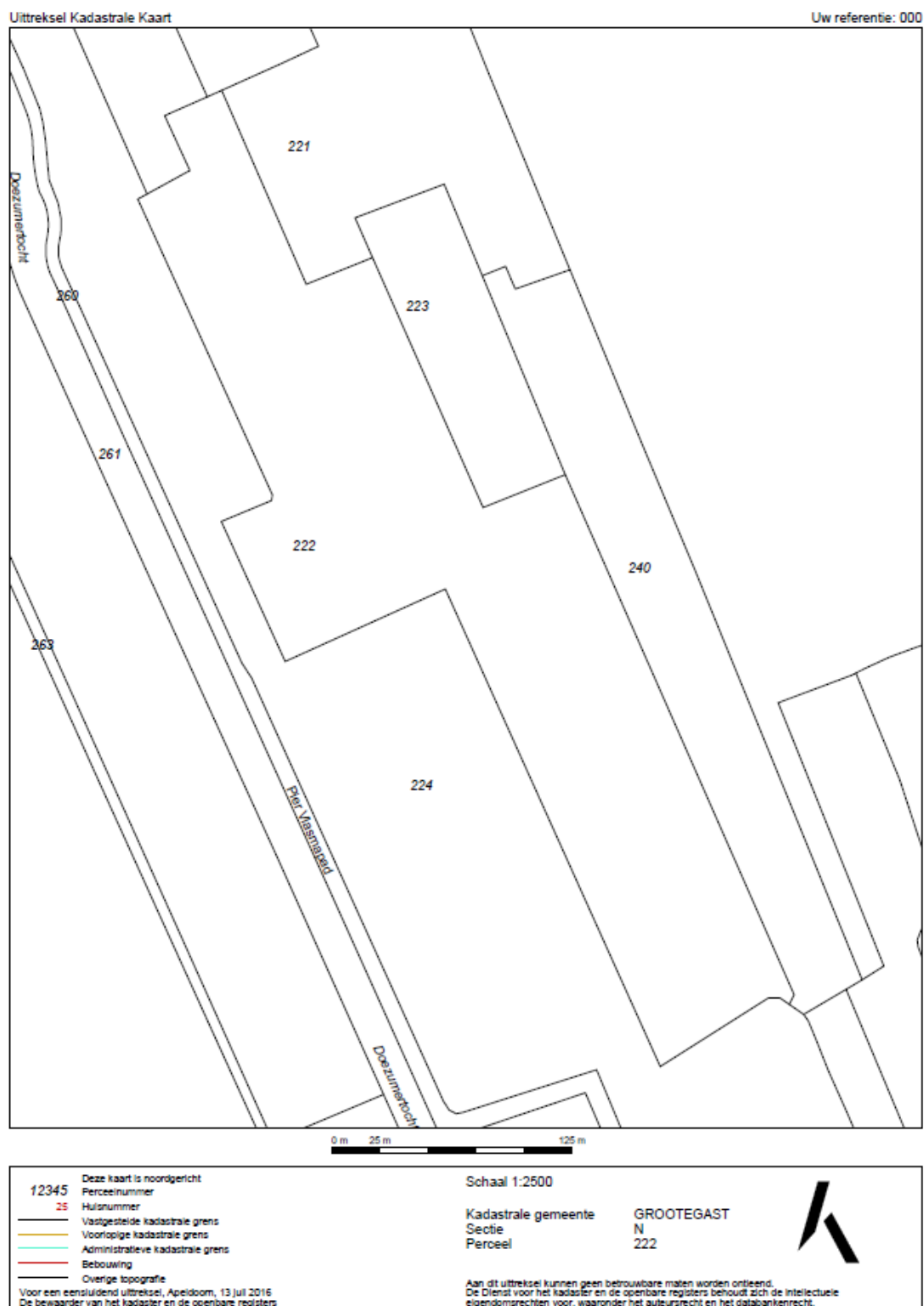
Mest:

- Lagere delen van de beheereenheid, al of niet afgeplagd, worden niet bemest (0 kg N/ha).

*Maaien en afvoeren van
kruidengewas op de
afgeplagde stroken
tussen perceel 6 en 7*

Bijlage 1: kadastrale kaarten, perceelnummers 111, 113 en 222.

12345 Deze kaart is noordgericht
 25 Perceelnummer
 Huisnummer
 — Vastgestelde kadastrale grens
 — Voorlopige kadastrale grens
 — Administratieve kadastrale grens
 — Bebouwing
 — Overige topografie
 Voor een eensluidend uittreksel, Apeldoorn, 13 juli 2016
 De bewaarder van het kadaster en de openbare registers

Schaal 1:2500

Kadastrale gemeente
 Sectie
 Perceel

GROOTEGAST
 N
 111

Aan dit uittreksel kunnen geen betrouwbare maten worden ontleend.
 De Dienst voor het kadaster en de openbare registers behoudt zich de intellectuele
 eigendomsrechten voor, waaronder het auteursrecht en het databankenrecht.

Bijlage 2: beschrijvingen pakketten N12.02 en N10

N12.02 Kruiden- en faunarijk grasland

1.1 Algemene beschrijving

Kruiden- en faunarijk grasland omvat graslanden die kruidenrijk zijn, maar niet tot de schraallanden, vochtig hooiland, zilt grasland en overstromingsgrasland of glanshaverhooiland behoren. De vegetatie kan behoren tot allerlei verbonden van graslandvegetaties; ondermeer kamgrasvegetaties of de meer algemene witbolgraslanden. Diverse soorten ruigte en struweel kunnen in dit grasland voorkomen. Het grasland wordt meestal extensief beweide of gehooide en niet of slechts licht bemest.

Het beheertype Kruiden- en faunarijk grasland kan voorkomen op diverse bodems van vochtig tot droog en heeft doorgaans een (matig) voedselrijk karakter. Kruiden- en faunarijk grasland komt in vrijwel alle landschapstypen voor. Toch is het areaal de laatste veertig jaar enorm afgenomen door de gangbare landbouwpraktijk: sterke bemesting gecombineerd met periodiek doodspuiten van de grasmat en opnieuw inzaaien met hoog productieve grasvariëteiten. De meeste overgebleven kruidenrijke graslanden liggen in overhoekjes van het agrarische gebied of komen voor in natuurgebieden. Daar kan kruidenrijk grasland een tijdelijk fase zijn als de benodigde abiotische omstandigheden voor schraallanden niet of nog niet gerealiseerd kunnen worden.

Kruiden- en faunarijk grasland wordt bij een goede kwaliteit gekenmerkt door variatie in structuur (ruigte en plaatselijk struweel, hogere en lage vegetatie) en een kruidenrijke graslandbegroeiing die rijk is aan kleine fauna. Gradiënten binnen (grond)waterpeil en voedselrijkdom zorgen voor diverse vegetatietypen. Kenmerkende of bijzondere soorten van schralere beheertypen ontbreken grotendeels binnen Kruiden- en faunarijk grasland, maar graslanden zijn vaak wel rijk aan minder zeldzame soorten. Het type is o.a. van belang voor vlinders en andere insecten, vogels en kleine zoogdieren. De graslanden worden doorgaans niet bemest. Om verzuring tegen te gaan kan, bij uitzondering, ruige stalmest of bekalking toegepast worden.

1.2 Afbakening

- Het betreft grasland, de grasachtigen (monocotylen) zijn dominant, maar kruiden (dicotylen) en mossen hebben een oppervlakteaandeel van tenminste 20%
- De graslanden zijn niet tot andere beheertypen te rekenen (zie afbakening andere graslanden).
- Vrijwel jaarlijks in winter en voorjaar langdurig overstroomde weilanden worden niet tot dit beheertype maar tot Zilt- en overstromingsgrasland gerekend

Subsidieverplichtingen

De beheerder dient het beheertype in stand te houden. De wijze waarop hij deze instandhoudingsverplichting invult, is aan de beheerder zelf.

Voorbeeldgebieden

Malpiebeemden, Bommelerwaard-west, Ryptsjersterpolder.

N10 Vochtige schraallanden

Algemene beschrijving

Vochtige schraalgraslanden zijn grazige, laagproductieve begroeiingen op vochtige en natte bodems. In goede vorm zijn ze opmerkelijk soortenrijk, vooral wat de flora betreft. Hun voortbestaan is afhankelijk van jaarlijks maaien en afvoeren van het maaisel. Geringe verschillen in de bodem en het grondwaterregime geven aanleiding voor vele verschillende soortencombinaties.

Ontstaansgeschiedenis

Vochtige schraalgraslanden hebben bijna altijd een verleden als boerengrasland dat voorzag in de behoefte aan hooi als wintervoer voor het vee. Zo mogelijk vond na de oogst ook enige beweiding plaats. De graslanden waren een essentieel onderdeel van het landbouwkundig systeem dat eeuwen heeft voortgeduurd. De lage ligging in het landschap bracht met zich mee dat de meeste gebieden regelmatig overstromden met water vanuit beek, rivier of boezem. Daarmee werden bufferstoffen en vaak ook enige voedingsstoffen aangevoerd die de vegetatie en de productie in stand hielden. Voor het laatste werden veel graslanden in de beekdalen en natte heidegebieden zelfs opzettelijk bevoeid. In de hogere delen van Nederland staan vochtige schraalgraslanden bovendien van nature onder invloed van kwel, die ook zorgt voor aanvoer van bufferstoffen.

Het overgrote deel van de vroegere vochtige schraalgraslanden heeft de intensivering van de landbouw niet overleefd. Zelfs de restanten die zijn aangekocht als reservaat zijn daarna veelal nog aangetast of verdwenen door een scala van oorzaken, zoals waterwinning, ontwatering, verontreiniging van het grond- en oppervlaktewater en onvoldoende beheer.

Beheertypen

Het natuurtype omvat twee beheertypen, die voornamelijk worden onderscheiden op grond van hun toegankelijkheid voor maaiapparatuur:

- N10.01 Nat schraalland
- N10.02 Vochtig hooiland